علی زارع‌زاده، باغدار در استان کرمان

تغییر اقلیم و تغییر بازار

قبل از هر چیز تأکید می‌کنم که من تجربه خودم را درمورد مشاهداتم راجع به باغات مربوط به خودم ذکر می‌کنم. در این راستا سه نکته برای من برجسته‌تر بود:

۱- یک سال در میان شدن محصول

آنچه امسال خیلی برای من جالب بود آغاز آن مربوط به سال ۱۳۹۸ نیست، مربوط به تأثیر اقلیم و بی‌نظمی‌های ایجادشده در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ است که باعث شد در سال ۱۳۹۷ درختان پسته وارد یک فاز رویشی بسیار قوی شوند و محصول را حذف کنند؛ به همین دلیل در سال بعد یعنی ۱۳۹۸ وارد فاز زایش شدند، اما رویش قابل توجهی نداشتند. همین موضوع و ضعف حاصل از محصول منجر شد که گَرْ سالم و ماندگار یا همان جوانه زایشی کمتری برای سال آتی تولید شود و این به آن معناست که سال ۱۳۹۹ مجدداً اُفت محصول شدیدی خواهیم داشت.

به اعتقاد من تنش سرما و گرما که در بهار ۱۳۹۷ روی داد یکی از علل عمده این جریان بود، به‌گونه‌ای که صبح و شب سرد بود و ظهر گرم می‌شد. این موضوع باعث شد مقدار غیرمتعارفی از دانه‌های خوشه‌های درختان پسته ما بریزد و همین حذف خوشه‌ها در ابتدای سال باعث تقویت رشد زایشی و رویش شدیدتر شاخه و برگ درختان پسته شد و جمع این علت با گرمای نه چندان شدید در تابستان دلیلی بود که باغات نسبت به سال‌های قبل شاداب‌تر و سرسبزتر، اما فاقد محصول باشند. علاوه بر این، شک این وجود داشت که انگار تعدادی از جوانه‌های زایشی (گَرْ) به رویشی (ترکه یا مَرْ) تبدیل شدند.

پسته کال

ما حدود ۲۵ سال است که محصول‌مان را کال می‌چینیم و به‌همین علت باغ‌ها هر ساله بَر شده‌بودند؛ به‌عبارت دیگر، چون کال چینی می‌کنیم درصد اُفت محصول یا همان سال‌آوری به مرور سالیان کمتر شده‌بود.

در کال چینی اُفت محصول کم می‌شود و در باغاتی که طبق یک روال مشخص کارشان را جلو می‌برند، یعنی یک آبیاری و خاک‌ورزی و اصلاح خاک و مبارزه با آفت و کوددهی منظم و مشخصی را انجام می‌دهند و به بیان دیگر، طبق یک روال ثابت در باغ خرج و هزینه می‌شود و باغ‌ها در مقاطع فشار اقتصادی رها نمی‌شوند، باردهی هم یک روال مشخص پیدا می‌کند.

تفاوت سال پرپسته وسال کم پسته ما در بسیاری مناطق ۱۸,۵درصد شده‌بود، در حالی که اگر پسته رسیده می‌چیدیم، اُفت محصول سال ناآور نسبت به سال آور، خیلی بیشتر می‌بایست باشد.

پسته کال وقتی که از درخت چیده می‌شود باعث می‌شود که درخت زودتر آزاد شود؛ مثل مادر بارداری که ضعیف است و بچه را زودتر به دنیا می‌آورند و داخل دستگاه می‌گذارند که هم مادر سالم بماند و هم بچه! وقتی که ما در کرمان دچار بحران آب هستیم و دور آب طولانی مدت است و درخت‌ها در هر ۶۰ روز یک دفعه در تابستان آب می‌خورند، از زمانی که ما شروع کردیم به کال چیدن یعنی اینکه

آن میوه را زودتر از درخت گرفتیم، به درخت کمتر فشار آمده و درخت فرصت نوسازی بهتری پیدا کرده‌است. بنابراین، ما هر سال یک اُفت مشخص در محصول داشتیم و سال‌آوری ما مشخص بود. بهار سال ۱۳۹۷ نظم کار من را بهم ریخت! در منطقه ما باغاتی بودند که از یک تلمبه شش دانگی در هر روز فقط یک وانت پسته چیدند و یا فقط به اندازه یک صندوق عقب پیکان! همان تلمبه شش دانگی که روزی چند سرویس کامیون بنز به باغ می‌رفت و پر بیرون می‌آمد.

تغییر اقلیم باعث شد که نظم باغات به‌هم بخورد. در این شرایط اُفت باغات زیاد شده و تا زمانی که باغات دوباره به حالت عادی برگردند زمان می‌برد؛ یعنی یک سال به شدت به فاز رویش می‌روند و سال بعد به فاز زایشی وارد می‌شوند. قبلاً هم همین‌طور بود، اما نه با این فاصله و تفاوت درصد شدید. هرچه سال پسته خوب باشد، چون که تولید سال ناآور یا همان سال کم پسته خیلی کم شده‌است، در نتیجه متوسط و معدل تولید در یک بازه چند ساله پایین آمده‌است. شدت سال‌آوری آن‌چنان زیاد شده‌است که انگار یک سال صد است و یک سال نزدیک صفر، آن‌هم با توجه به این هزینه‌ها. من فکر می‌کنم دوباره چند سالی طول خواهد کشید تا باغات جای خودشان را بگیرند. کمک آب و هوا و اقلیم هم علاوه بر کار و رسیدگی باید وجود باشد. یعنی کشاورزان اینچنینی یک سال پول دارند یک سال تقریباً هیچی ندارند و درآمد یک سال در میان شده است.

اگر همه جا روال چنین باشد نگاه اقتصادی ما هم باید با سرعت بیشتری متحول شود؛ این مطلبی که می‌خواهم بگویم مطلب جدیدی نیست، اما دیگر خیلی جدی شده و شوخی بردار نیست؛ به نظر من کشاورزانی که شرایط مشابهی دارند، با این همه هزینه و ریسکی که تولید پسته با آن دست به گریبان است، دیگر به طور جد باید به فکر ایجاد درآمدهای جدید و موازی باشند و همه تخم مرغ‌هایشان را در سبد باغداری پسته نگذارند.

در همین استان خانواده‌ها و همچنین جوامع و شهرهای کوچکی هستند که به جز پسته هیچ درآمد قابل توجه دیگری ندارند. اگر روال آورده پسته هر روز تحت تأثیر ریسک جدیدی باشد آینده اینها چه می‌شود؟ چه فشار و چه هزینه اجتماعی گزافی داشته و خواهدداشت؟

به هرحال، با توجه به جمع عوامل از تغییرات اقلیمی گرفته تا وضعیت کمبود آب و نگرانی از وضع قوانین سخت‌گیرانه جدیدتر و هزینه‌ها و مسائل کارگری و ناکارآمد بودن سموم و همه و همه، ریسک تولید پسته نسبت به قدیم زیاد شده، قبلاً هم ریسک داشته و بی‌دلیل نیست که قدیمی‌ها باغ را پنج ساله اجاره می‌کردند، اما این ریسک آنقدر زیاد شده که فکر کنم دیگر پنج ساله هم کم است.

۲- اثر گوگرد روی شیره خشک

به نظر من، گوگرد به میزان زیادی روی پسیل یا همان شیره خشک اثر داشت. من گوگرد را به صورت محلول نمی‌پاشم. یک دستگاه گوگردپاش خشک ساخت ترکیه خریدم. ابتدا توربوفن جلو می‌رود و آب خالی می‌پاشد و درخت‌ها را خیس می‌کند و بعد بلافاصله با تراکتور بعدی گوگرد خشک میکرونیزه را به درخت‌های خیس‌شده می‌پاشیم. من با این روش از گوگرد اثر خوبی دیدم. مضاف بر این، خرابی پمپ‌ها به دلیل حذف گوگرد از آب و همچنین صرف نیرو خیلی کم شد و ظاهراً به‌نظر می‌رسد که زمان اثر تصعید استفاده از گوگرد به‌صورت جدا از آب، بیشتر هم بود.

۳- رشد اهمیت پسته فندقی

مورد دیگر اینکه امسال در بازار پسته هم اتفاق جالبی افتاد؛ درصد اُفت قیمت فندقی نسبت به اکبری کمتر بود. خود من سعی داشتم باغات را به سمت پیوند احمدآقایی و اکبری ببرم. امسال خارج از روال سابق، من اکبری‌ها را رسیده چیدم و دیدم پوست آنها به اصطلاح پرکلاغی شد و آن پوست سفید زیبا را به ما نداد.

با این مطلبی که در مبحث قیمت پیش آمد و همچنین مسائل تغییرات اقلیمی و بعضی محاسن واریته فندقی در این شرایط، فکر می‌کنم باید در تأکید بر تغییر واریته از فندقی به ارقام دیگر، با توجه به هزینه‌های مالی و زمان‌بَر بودن این کار، تأمل و تجدید نظر کنم.

کار قدیمی‌ها هیچ وقت بی‌حکمت نبوده و حتماً دلایل و تجاربی داشته‌اند که این همه روی پسته فندقی سرمایه‌گذاری کرده‌اند.